

RIKSADVOKATEN

Justis- og beredskapsdepartementet
Sendes kun pr e-post: lovavdelingen@jd.dep.no

DERES REF.:
16/2758 ES GUH/KBÅ/bj

VÅR REF.:
2016/01059-003 AGR/ggr
591.1

DATO:
27.10.2016

HØRING – FORSLAG TIL NY DOMSTOLLOV MV

Det vises til brev av 15. juni 2016 om forslag til ny domstollov og endringer i forskrift om offentlighet i rettspleien, samt brev av 15. september 2016 med forslag fra Domstoladministrasjonen om å innføre en bestemmelse om adgangs- og sikkerhetskontroll.

Riksadvokaten slutter seg til forslaget om å modernisere og oppdatere domstolloven. Det foreslås i denne omgang ingen større lovrevisjon, men riksadvokaten er enig i at det uansett er behov for en modernisering og endringer som vil gjøre reglene lettere tilgjengelig. Riksadvokaten begrenser bemerkningene til enkelte av forslagene som innebærer realitetsendringer.

Kap. 16 og Domstoladministrasjonens tilleggsnotat:

Innholdet på de elektroniske pressesidene

Domstoladministrasjonen har i tilleggsnotatet punkt 2.2 tatt opp spørsmålet om regulering av elektroniske pressesider. Om innholdet i pressesidene er det i punkt 2.2.e vist til anbefalingen fra arbeidsgruppen i rapport av oktober 2010 at alle dommer og kjennelser skal legges ut på pressesiden med mindre avgjørelsen er merket "utskrift skal ikke gis", som i praksis bestemmes av dommerens bruk av offentlighetskodene i Lovisa.

Det er en begrenset type kjennelser som det som hovedregel kan kreves kopi av etter straffeloven § 28 tredje ledd. Det skal vurderes meroffentlighet for andre typer kjennelser, som f.eks. fengslingskjennelser, etter forskrift om offentlighet i rettspleien § 8 annet ledd. I en del av disse sakene vil hensynet til etterforskningen og/eller hensynet til siktedes personvern tilsi at kjennelsen ikke legges ut på pressesiden, særlig når det er tale om avgjørelser som treffes på etterforskningsstadiet. Riksadvokaten har ikke innvendinger mot at det innføres en ordning som skissert, men understreker at det i så fall er viktig at det etableres gode rutiner for å vurdere om avgjørelsen skal merkes "utskrift skal ikke gis". En tilråd at påtalemyndighetens syn på offentlighetsspørsmålet innhentes før kjennelsen gjøres tilgjengelig på pressesiden.

Riksadvokaten er enig i at rettsboken ikke må legges ut på pressesiden og at beslutninger under etterforskingen, som ransakingsbeslutninger, som oftest heller ikke bør legges ut av hensyn til etterforskingen. En har ikke innvendinger til forslaget om at silingsavgjørelsene legges ut på pressesiden.

Det er anbefalt at tiltaler og siktelsener i tilståelsessaker legges ut på pressesidene når saken berammes. *Tiltalebeslutninger* skal ikke offentliggjøres før de er forkynt, jf påtaleinstruksen § 22-7. Tiltalen blir gjerne sendt til forkynnelse samtidig med at den oversendes retten, slik at forkynnelsen som oftest ikke har skjedd når domstolen mottar tiltalen. Det varierer hvor raskt saken blir berammet, slik at det er en risiko for at tiltalen blir lagt ut på pressesiden før den er forkynt hvis den legges ut når saken berammes. Dersom det blir for tungrodd å innføre en ordning med at tiltalen først skal legges ut på nettsiden når det er bekreftet at den er forkynt, kan det f.eks. innføres en rutine om at tiltalene ikke legges ut før det har gått f.eks. tidligst 10 dager. Offentliggjøring av *siktelsener i tilståelsessaker* er ikke særskilt regulert i lov eller forskrift – i motsetning til tiltalebeslutninger. Spørsmål om å gi pressen kopi av siktelsen vurderes etter innsynsregelen i påtaleinstruksen § 16-5. Spørsmålet om innsyn i hhv tiltaler og siktelsener i tilståelsessaker står i en noe ulik stilling, særlig pga den ulike rettslige behandlingen av sakene og den reelt sett ulike offentlige oppmerksomhet som sakstypene ofte får. Det synes å være en alminnelig erfaring at den mindre offentlighet som tilståelsessakene blir til del, ofte betraktes som et argument for å samtykke i en slik pådømmelse. Riksadvokaten er imidlertid enig i at pressen har samme behov for innsyn i slike siktelsener som i tiltalene, og har ingen avgjørende innvendinger mot at også siktelsener i tilståelsessaker legges ut på pressesiden. Riksadvokaten er enig i at det ikke er naturlig at *andre straffesaksdokumenter* legges ut på pressesiden. Det er som kjent påtalemyndigheten som tar stilling til begjæringer om kopi/innsyn i straffesaksdokumenter (jf påtaleinstruksen kapittel 16 for så vidt gjelder uavgjorte saker).

Som det fremgår av arbeidsgruppens rapport av oktober 2010 s. 20 siste avsnitt, er det riksadvokatens syn at pressesidene ikke bør være søkbare på navn. En nøyer seg med å vise til begrunnelsen som er gjengitt i rapporten.

Lyd- og bildeopptak

Riksadvokaten stiller seg positiv til forslaget om å justere adgangen til pressens lyd- og bildeopptak i straffesaker. Forslaget innebærer at det åpnes for opptak når retten, etter at partene har fått uttale seg, tillater det også av andre rettsmøter enn hovedforhandlingen. Riksadvokaten er enig i at det ikke bør legges en for streng vurdering til grunn ved spørsmålet om det skal tillates opptak, men forutsetter at dommeren vil vurdere hensynet til etterforskingen, sakens karakter og partenes personvern samt sakens gjennomføring. Hensynet til etterforskingen vil ofte tilsi at det ikke tillates opptak av fengslingsmøter og andre rettsmøter under etterforskingen. Hensynet til sakens gjennomføring kan etter omstendighetene tale mot å tillate opptak av rettsmøter i tilståelsessaker hvis siktede motsetter seg det, selv om siktedes innvendinger ikke bør være avgjørende hvis saken har stor offentlig interesse. Uansett type rettsmøte, bør det etter riksadvokatens syn legges særlig vekt på eventuelle innvendinger fra siktede eller fornærmede som er mindreårige eller av andre grunner sårbare for eksponering. Videre bør det legges vekt på sakens karakter, både på den ene side sakens offentlige interesse og på den annen side hvor sensitive personlige opplysninger som ventelig vil komme frem i rettsmøtet. I tråd med alminnelige personvernrettslige prinsipper bør opptak slettes når pressen ikke lenger har et saklig behov for å oppbevare dem.

Kap. 18 Forkynnelse

Riksadvokaten er enig i at det er grunn til å se nærmere på reglene om forkynnelse i lys av den teknologiske utviklingen, som Straffeprosesslovutvalget etter det opplyste kommer til å fremlegge forslag om for så vidt gjelder straffesaker.

Kap. 19 Rettergangsstraff

Riksadvokaten er enig i at ordningen med rettergangsstraff bør endres eller avvikles med de begrunnelser som er gitt i utredningen. En har ikke sterke synspunkter på om ordningen bør avvikles helt eller reduseres i tråd med det subsidiære forslaget til å omfatte krenkelser av rettens verdighet og brudd på medieforbud og taushetsplikt, men heller i retning av det sistnevnte. Hvis ordningen avvikles helt eller delvis bør det imidlertid vurderes nærmere om de enkelte forhold som i dag omfattes av reglene om rettergangsstraff skal avkriminaliseres eller om noen av forholdene bør rammes av bestemmelser i straffeloven slik at det etter omstendighetene kan straffeforfølges som en ordinær straffesak.

Enkelte av forholdene som omfattes av reglene om rettergangsstraff rammes også av straffeloven av 2005, som eksempelvis § 169 om hindring av tvangsfullbyrding og § 170 bokstav a om opptreden i strid med "forbud som er fastsatt av en domstol".

Sistnevnte bestemmelse vil formentlig ramme krenkelser av forbud mot å publisere opptak og pålegg om taushet, men det kan reises spørsmål om bestemmelsen rammer brudd på pålegg. Dette bør vurderes nærmere og om nødvendig bør straffeloven § 170 endres slik at den uttrykkelig rammer opptreden i strid med rettens pålegg. Straffelovens bestemmelse om brudd på taushetsplikt, § 209, omfatter neppe brudd på taushetsplikt som er pålagt noen som ikke utfører tjeneste for et statlig eller kommunalt organ. Taushetsplikten følger ikke direkte av lov eller forskrift, men av et pålegg som må anses som en "instruks" etter annet ledd, og annet ledd omfatter kun omfatter personer som utfører tjeneste som nevnt.

Noen av forholdene som omfattes av reglene om rettergangsstraff rammes ikke av straffeloven, og etter riksadvokatens syn bør heller ikke alle disse forholdene være straffbare, som eksempelvis urimelige saksanlegg. Derimot kan det være grunn til å vurdere om det skal innføres straffebestemmelser for f.eks. ugyldig fravær for vitner dersom det ikke lenger skal kunne ilegges rettergangsstraff for dette. Forstyrrelser av forhandlingene eller krenkelser av rettens verdighet rammes ikke av noe særskilt straffebud, men kan etter omstendighetene rammes av f.eks. § 156 annet ledd (forulemping av offentlig tjenestemann) eller § 181 (ordensforstyrrelse).

Forslaget om adgangs- og sikkerhetskontroll

Riksadvokaten slutter seg til Domstoladministrasjonens forslag om å innføre en særskilt hjemmel for adgangs- og sikkerhetskontroll.

Knut Erik Sæther
ass. riksadvokat

Anne Grøstad
førstestatsadvokat